

I valet och kvalet

Vad är det värt att kunna säga: Det här är inte min tekopp? Bo Persson upplever därvid större lycka än Torbjörn Tännsjö.

den totala lyckan. Kierkegaard uttryckte till exempel saken så, att "ängest är frihetens svindel". Uttrycket "i valet och kvalet" pekar i samma riktning. Om det är angeläget att fatta beslut men det inte går, befinner man sig i konflikt. Ifall beslutet är av typen komma överens, kan lösningen bli våld. Vidare kan det hända att den som ska bestämma sig hamnar i ett dilemma som innebär val mellan två onda ting. Också det en obehaglig situation. Så vilket värde har valfriheten om valen är förenade med obehag?

Det lyckliga barnet

Bilden av den fullkomliga utilitaristiska lyckan är det lilla barnet liggande vid moderns bröst med slutna ögon, helt koncentrerad på att suga i sig mjölk, då och då med avbrott för att hämta andan eller släppa ut ett litet belåtet rap. För detta barn är livet helt och hållet fyllt av händelser. Det finns inget utrymme för handling som kräver beslut eller val. Barnets utveckling innebär emellertid att händelserna allt eftersom kompletteras med handling. Man kan säga att all inlärning som inte blott har formen av betingning, förutsätter ställningstaganden eller val. Valet gör människa av barnet.

Man kan fråga sig vilken glädje ett utilitaristiskt lyckomonster är för Gud och människor. Ett betingning *clockwork orange*. Berövad sina valmöjligheter blir människan amoralisk, varken god eller ond. Man ser framför sig en samling ansvarsbefriade gnypsår, stilla jämrande sig över händelser som drabbar dem. Kanse en bild av socialstatens klienter? Eller så ser man bilden av det traditionella, helt stabila samhället, hårt styrt av sociala konventioner som ger mycket lite av individuellt hand-

Det var bättre förr. Möjligheten att välja teleoperatör ser Torbjörn Tännsjö inte som något odelat gott, eftersom han anser att fler val endast minskar den totala lyckan.

lingsutrymme. I ett sådant samhälle finner man ingen Kierkegaardsk ängest. Ingen ånger heller, förresten. Vad finns att ångra om man inte fått välja?

Slavmänniskan

Människan är slav under förlegade institutioner, under sina sociala band – könsroller och annat, sin okunskap, sina vanföreställningar. Materiell nöd har genom historien också förslavat henne och gör så än idag på många håll i världen.

BO PERSSON

Sesam som dörröppnare

En invandartidning som inte är husbondens röst? Vålgörande, anser halvtysken Folke Schimanski.

"Ingenting är mera trängsyt än rashat och chauvinism. För mig är alla människor lika, det finns dumhuvuden överallt, och jag hyser samma förakt för dem alla. Inga småaktiga fördomar här inte!"

Den som sa detta var förstas en misantrop. En rolig misantrop som slog huvudet på spiken åtskilliga gånger: Karl Kraus, satirikern på Café Imperial i det gamla Wien.

På sätt och vis skulle jag vilja ha en attitydförändring i enlighet med detta uttalande. Jag skulle vilja se en mindre dramatisk inställning till vår högst sammansatta immigrantskara, blickande bortom fraserna och utgående från en konkret verklighet.

Nytt på lätt svenska

I den andan verkar synbarligen en invandartidning som precis har utkommit. En grupp kring den kloka och kunniga Jolín Boldt (med rötter i Finland) har startat en nyhetstidning på "lätt svenska" som kommer ut varje vecka. Sesam heter den, och den ersätter en officin med det trista namnet Invandartidningen som blev nedlagd för knappt ett år sedan och ägdes av en statlig stiftelse.

Sesam har inga bindningar till statliga myndigheter (om vi nu undantar pressstödet). Det verkar lovande. Invandartidningens målsetting var att berätta om Sverige för invandrare.

Sesam är en tidning för invandrare utan myndigheters inblandning. En huvudlinje i tidningen är att invandrare ska stärka sin naturliga självkänsla.

Interna fördomar

Samtidigt är Sesam inte särskilt PK. På sidan två möts man av citatet:

"Många invandrare som jag känner till har fördomar mot andra invandrare."

Det är en skolelev med invandrarbakgrund som säger detta. På sidan sex framträder en invandrapojke, som blivit dömd för rån, men som nu arbetar mot kriminalitet bland ungdomar.

En polis i Malmö får säga att "de flesta som rånar är ungdomar med invandrarbakgrund" utan att hon tillrättavisas i texten.

På mittuppslaget diskuteras kulturella differenser i kroppspråk, medan det under Friggebos tid var tabu att tala om kulturella skillnader.

Sesam är en tidning för immigranter med rötter i verkligheten. Den kan läsas med behållning även av icke-invandrare. Eller en gammal halv-invandrare som jag, som bor i ett innerstadsområde med 30 procent immigranter och vill känna mig mera förtrögen med miljön. Därför har jag genast prenumererat på tidningen.

FOLKE SCHIMANSKI

Betraktelser/September

Valet har en gammal fiende i Tännsjö. Efter en resa till Kina för snart två decennier sedan kom han tillbaka och glädde sig offentligt åt att ha funnit ett land där bara en sorts tekopp salufördes. Man kommer att tänka på Henry Fords berömda uttalande att köparna fick lov att välja vilken färg på T-Fordens de ville, bara de valde svart.

Negativ valfrihet

Torbjörn Tännsjö är verksam inom praktisk filosofi. Det kan översättas till "läran om valet". Efter ingående studier och konsekvent tillämpad logik har Tännsjö nått slutsatsen att valfrihet gör folk olyckliga. Hans ställningstagande att minimera antalet val är därför förstaeligt. Man förstår också professorsom kollektivistiska sympatier. Kanse ser han fram emot att en gång få jobbet som generaldirektör för Valverket?

Som fler och mer namnkunniga filosofer än Tännsjö har konstaterat, bidrar inte fler val till att öka

Ingen långbänk för Årstabron!

Tre civilingenjörer, som har arbetat med att lösa spårtrafikens problem i Stockholmsregionen, har synpunkter på kritiken av den nya Årstabron.

Stockholmsregionen är landets största och dominerande centrum för offentlig och privat verksamhet, kultur och media. Fem län med växande storstäder konstituerar en "megalopolis" av internationell klass, som därtill bidrar med mer än 50 procent av statsskatten. Regionen kräver en väl fungerande kapacitetstark, störningsfri och miljövänlig kollektivtrafik.

Debatt

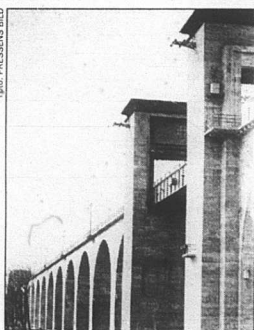
Tågresandet på den nya Svealandsbanan har vida överträffat alla förväntningar. De färdigställda delarna av Mälärlanbanan har ännu inte fullt ut kunnat utnyttjas på grund av flaskhalsen Källhäll/Kung-sängen, som efter decennier av långbänk nu slutgiltigt har fått en lösning. Arlandabanan är klar och

öppnas för trafik inom kort. Utöver dessa miljardinvesteringar i infrastruktur har Grödingebanan med nya Islingebron tillkommit, Ny-näsbanan upprustats och lokala kommunalt finansierade följdivesteringar genomförts. Hårtill en omfattande nyansaffning av rullande materiel.

Flaskhalsproblem

Kapaciteten och därmed lönsamheten i investeringarna begränsas dock allvarligt av flaskhalsarna vid Källhäll/Stäket och Arsta/Centralen. Uppenbart är att kommunerna och deras invånare i Mälardalen har högt ställda förväntningar på en bättre tågtrafik, när de nya spåren står klara. Besvikelsen är därför stor då det dröjer till långt efter sekelskiftet innan man får full tillgång till den bekväma, snabba och säkra, miljövänliga tågtrafik som förespeglats.

Vad gäller spårkapaciteten mellan Arsta och Stockholms central har såväl utredningar som debatten om trafiken på denna sträcka innehållit oroväckande delar av desinformation ifråga om trafikens utformning, kostnader och genomförandetid.

Byggt 1929. När den nya Årstabron är klar måste den gamla renoveras.

En höjning av trafikkapaciteten påstås sålunda uppkomma när den nya Årstabron och de fyra spåren fram till Södra station tas i drift år 2002.

Detta är felaktigt, då den gamla Årstabron från 1929 måste genomgå totalrenovering efter det att den nya bron har tagits i drift. Redan i Dennisöverenskommelsen från 1991 betonades angelägenheten av snabb kapacitetsutbyggnad

här. Planerna avser perioden 1992-1996 och preciseras redan innan utbyggnaden av Svealands- och Mälärlanbanorna och Arlanda-konceptet hade realiserats. En realistisk bedömning är att byggandet av den nya Årstabron kan komma igång tidigast under år 2000 och kräva minst fyra år.

Tunnelförslag

För en eventuell fortsättning från Södra station till Centralen presenterades redan 1993 ett förslag med tre spår i en ny gemensam tunnel under Riddarholmen, vilket skulle skona den känsliga kulturmiljön, och till lägre kostnad och med kortare genomförandetid och bättre tågdrift lösa de problem, som nu skapat tredje spårsvindromet.

Det ligger i hela Sveriges intresse att tågtrafiken genom Stockholm får ett lyft från 1872 års nivå, då dubbelspåret söderifrån invigdes. Det av regeringen tagna beslutet att bygga en ny Årstabron har därför högsta prioritet, om huvudstadsregionens utveckling ska tryggas.

STIG DINGERTZ
PER-ERIK OLSON
ERIK SKOGBY